

ความสัมพันธ์ระหว่างความยืดหยุ่นผูกพันต่อองค์การ คุณภาพชีวิตการทำงาน
กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกขององค์การของพยาบาลวิชาชีพ
โรงพยาบาลรัฐ กรุงเทพมหานคร

นางสาววรรณ เดชเมธาวิพงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-17-0143-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๙๒๐๑๘๘๗๑๗

24 ส.ค. 2547

RELATIONSHIPS BETWEEN ORGANIZATIONAL COMMITMENT, QUALITY OF WORK LIFE,
AND ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP BEHAVIOR OF PROFESSIONAL NURSES,
GOVERNMENTAL HOSPITALS, BANGKOK METROPOLIS

Miss Voramon Dathmathawepong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science in Nursing Administration

Faculty of Nursing
Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-17-0143-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างความยืดหยุ่นผูกพันต่อองค์การ คุณภาพชีวิตการทำงาน กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกขององค์การของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลรัฐ กรุงเทพมหานคร

โดย

นางสาววรมน เดชเมธาวิพงศ์

สาขาวิชา

การบริหารการพยาบาล

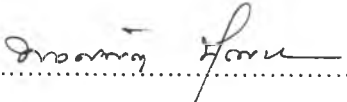
อาจารย์ที่ปรึกษา

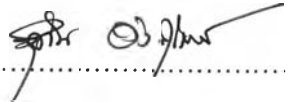
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร.ต.อ.หญิง ดร. ยูพิน อังสุโรจน์

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต

..... คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ พ.ต.ต. หญิง ดร. พวงเพ็ญ ชุณหปราณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร.ต.อ. หญิง ดร. ยูพิน อังสุโรจน์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ โพธิ์สาร)

วรมน เดชเมธาวิพงศ์ : ความสัมพันธ์ระหว่างความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร คุณภาพชีวิตการทำงานกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกขององค์กรของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลรัฐ กรุงเทพมหานคร. (RELATIONSHIPS BETWEEN ORGANIZATIONAL COMMITMENT, QUALITY OF WORK LIFE, AND ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP BEHAVIOR OF PROFESSIONAL NURSES, GOVERNMENTAL HOSPITALS, BANGKOK METROPOLIS) อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ. ร.ต.อ. หญิง ดร. ยุพิน อังสุโรจน์, 151 หน้า. ISBN 974-17-0143-8.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเป็นสมาชิกขององค์กร ความสัมพันธ์ระหว่างความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร คุณภาพชีวิตการทำงาน กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกขององค์กร และศึกษาตัวแปรพยากรณ์ที่ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการเป็นสมาชิกขององค์กรของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลรัฐ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลวิชาชีพระดับปฏิบัติการ ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลรัฐ กรุงเทพมหานคร จำนวน 369 คน ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร แบบสอบถามคุณภาพชีวิตการทำงาน และแบบสอบถามพฤติกรรมการเป็นสมาชิกขององค์กร ที่ได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และวิเคราะห์ความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าเท่ากับ .78 .95 และ .90 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมการเป็นสมาชิกขององค์กรของพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับสูง
2. ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรด้านจิตใจ ด้านบรรทัดฐาน และคุณภาพชีวิตการทำงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกขององค์กรของพยาบาลวิชาชีพ ($r = .390 .276$ และ $.303$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรด้านการคงอยู่กับองค์กร มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกขององค์กรของพยาบาลวิชาชีพ ($r = -.199$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมการเป็นสมาชิกขององค์กรของพยาบาลวิชาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรด้านจิตใจ คุณภาพชีวิตการทำงาน ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรด้านการคงอยู่กับองค์กร และความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรด้านบรรทัดฐาน โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการเป็นสมาชิกขององค์กรของพยาบาลวิชาชีพ ได้ร้อยละ 19 ($R^2 = .190$)

มีสมการในรูปคะแนนมาตรฐานดังนี้

$$\text{พฤติกรรมการเป็นสมาชิกขององค์กร} = .251 \text{ ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรด้านจิตใจ} + .119 \text{ คุณภาพชีวิตการทำงาน} - .122 \text{ ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรด้านการคงอยู่กับองค์กร} + .117 \text{ ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรด้านบรรทัดฐาน}$$

สาขาวิชา...การบริหารการพยาบาล.....
ปีการศึกษา .. 2544.....

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4377592336: MAJOR NURSING ADMINISTRATION

KEY WORD: ORGANIZATIONAL COMMITMENT / QUALITY OF WORK LIFE / ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP BEHAVIOR

VORAMON DATHMATHAWEPONG : RELATIONSHIPS BETWEEN ORGANIZATIONAL COMMITMENT, QUALITY OF WORK LIFE, AND ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP BEHAVIOR OF PROFESSIONAL NURSES, GOVERNMENTAL HOSPITALS, BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. POLICE CAPTAIN YUPIN AUNGSUROCH, Ph.D. 151 pp. ISBN 974-17-0143-8.

The purposes of this study were to study organizational citizenship behavior, to identify the relationships between organizational commitment, quality of work life, and organizational citizenship behavior, and to search for the variables which could predict organizational citizenship behavior of professional nurses, governmental hospitals, Bangkok Metropolis. The research subjects consisted of 369 staff nurses who were randomly selected by multi-stage sampling technique. Content validity and reliability of the research instruments: organizational commitment, quality of work life, and organizational citizenship behavior were established. The Cronbach's alpha coefficients were .78, .95, and .90, respectively. The Pearson's product moment correlation coefficients and multiple regression analysis were used to analyze the data.

Major findings were as follows:

1. The organizational citizenship behavior of professional nurses in governmental hospitals was at high level.

2. Affective commitment, normative commitment, and quality of work life were positively and significantly related to organizational citizenship behavior (r = .390, .276, and .303), at the .05 level.

3. Continuance commitment was negatively and significantly related to organizational citizenship behavior (r = -.199), at the .05 level.

4. Variables that could predict organizational citizenship behavior of professional nurses at the .05 level were affective commitment, quality of work life, continuance commitment, and normative commitment. The predictors accounted for 19 percents of variance (R² = .190). The predictors equation in standard score form could be stated as follow:

$$\text{Organizational citizenship behavior} = .251 \text{ Affective commitment} + .119 \text{ Quality of work life} - .122 \text{ Continuance commitment} + .117 \text{ Normative commitment}$$

Field of study...Nursing Administration....
Academic year2001.....

Student's signature. *Voramon Dathmathawepong*
Advisor's signature. *Yupin Aungsuoch*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของท่านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร.ต.อ. หญิง ดร. ยุพิน อังสุโรจน์ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าทั้งในเวลาราชการและนอกเวลาราชการ ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตลอดจนแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่และคอยให้กำลังใจผู้วิจัยอย่างดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ท่านอาจารย์มอบให้ตลอดระยะเวลาดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ พ.ต.ต. หญิง ดร. พวงเพ็ญ ชุณหปราณ ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ โพธิ์สาร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ช่วยกรุณาให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และประสบการณ์ที่มีค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะต่างๆ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 ท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาล หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล และพยาบาลวิชาชีพที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 แห่ง ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ที่อนุญาตให้ผู้วิจัยทดลองใช้เครื่องมือวิจัย และขอขอบคุณคณะพยาบาลศาสตร์ที่ให้ทุนอุดหนุนบางส่วนในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

กราบขอบพระคุณคณะผู้บริหารของฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ที่อนุญาตให้ลาศึกษาต่อและให้การสนับสนุนตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ ผู้เป็นที่รักยิ่ง ผู้ให้กำลังใจ สติปัญญาและสิ่งดีงามทั้งหลายกับผู้วิจัยตลอดมา ขอขอบคุณบุคคลในครอบครัวที่ให้กำลังใจ และความห่วงใยด้วยดีเสมอมา และขอขอบคุณสำหรับกำลังใจ ความห่วงใย ความเอื้ออาทร และความช่วยเหลือจากเพื่อนๆทุกท่าน จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

วรมน เดชเมธาวีพงศ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหาการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	13
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
องค์การพยาบาล.....	15
พฤติกรรมการเป็นสมาชิกขององค์การ.....	23
ความยืดหยุ่นผูกพันต่อองค์การ.....	34
คุณภาพชีวิตการทำงาน.....	50
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	62
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	68
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	69
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	69
มาตรการคุมครองด้านจริยธรรม.....	72
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	73
วิธีการสร้างเครื่องมือ.....	76
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	77
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	80

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	110
สรุปผลการวิจัย.....	112
การอภิปรายผลการวิจัย.....	114
ข้อเสนอแนะ.....	125
รายการอ้างอิง.....	128
ภาคผนวก.....	139
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ.....	140
ภาคผนวก ข ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	142
ภาคผนวก ค เอกสารขอความร่วมมือในการวิจัย.....	147
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	151

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1. จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลรัฐ จำแนกตามสังกัด และโรงพยาบาล.....	71
2. ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม.....	79
3. จำนวนและร้อยละ ของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน และแผนกที่ปฏิบัติงาน.....	83
4. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร จำแนกรายด้าน	85
5. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร ด้านจิตใจ จำแนกรายข้อและโดยรวม.....	86
6. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร ด้านการคงอยู่กับองค์กร จำแนกรายข้อและโดยรวม.....	87
7. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร ด้านบรรทัดฐาน จำแนกรายข้อและโดยรวม.....	88
8. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของคุณภาพชีวิตการทำงาน จำแนกรายด้านและโดยรวม	90
9. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของคุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม จำแนกรายข้อและโดยรวม	91
10. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของคุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านสภาพแวดล้อมที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ จำแนกรายข้อและโดยรวม.....	92
11. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของคุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน จำแนกรายข้อและโดยรวม.....	93
12. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของคุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน จำแนกรายข้อและโดยรวม.....	94
13. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของคุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านบูรณาการทางสังคม จำแนกรายข้อและโดยรวม.....	95
14. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของคุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านการรักษาสีทิวทัศน์ส่วนบุคคล จำแนกรายข้อและโดยรวม.....	96

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
15. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของคุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านความสมดุลในการดำรงชีวิต จำแนกรายข้อและโดยรวม.....	97
16. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของคุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม จำแนกรายข้อและโดยรวม.....	98
17. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิก ขององค์การของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกรายด้านและโดยรวม.....	99
18. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิก ขององค์การของพยาบาลวิชาชีพ ด้านพฤติกรรมกรรมการช่วยเหลือต่อบุคคล จำแนกรายข้อและโดยรวม.....	100
19. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิก ขององค์การของพยาบาลวิชาชีพ ด้านพฤติกรรมกรรมการยินยอมปฏิบัติตาม จำแนกรายข้อและโดยรวม.....	102
20. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การด้านจิตใจ ด้านการคงอยู่กับองค์การและด้านบรรทัดฐาน และคุณภาพชีวิตการทำงาน กับพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกขององค์การของพยาบาลวิชาชีพ.....	104
21. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง คุณภาพชีวิตการทำงานกับพฤติกรรม การเป็นสมาชิกขององค์การของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกรายด้าน.....	105
22. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิก ขององค์การของพยาบาลวิชาชีพ ได้แก่ ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การด้านจิตใจ ด้านการคงอยู่กับองค์การและด้านบรรทัดฐาน และคุณภาพชีวิตการทำงาน.....	106
23. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรที่ได้รับการเลือกเข้าสู่สมการ ถดถอย อำนาจในการพยากรณ์ (R^2) และการทดสอบความมีนัยสำคัญของอำนาจ ในการพยากรณ์ที่เพิ่มขึ้น (R^2 change) ในการพยากรณ์พฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิก ขององค์การของพยาบาลวิชาชีพ เมื่อใช้วิธีการแบบขั้นตอน (Stepwise).....	107
24. ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ทดสอบความมีนัยสำคัญของ b และแสดงสมการถดถอยพหุคูณที่ใช้พยากรณ์ พฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกขององค์การของพยาบาลวิชาชีพ ที่ได้จากการคัดเลือก ตัวแปรด้วยวิธีแบบขั้นตอน (Stepwise).....	109